

Miljøverndepartementet
Pb 8013 Dep.
0030 Oslo

Deres
ref:
Vår ref: 04/51258
Dato: 24.05.2005
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynet

HØRINGSSVAR - UTKAST TIL FORSKRIFT OM ROVVILTERSTATNING FOR HUSDYR OG TAMREIN

Vi viser til deres brev av 24.02.05.

Generelt

Mattilsynet ser positivt på det todelte formålet til forskriften, både at erstatningsordningen skal bidra til å minske risikoen for rovviltskade og at tap skal erstattes fullt ut forutsatt at driften er i samsvar med dyrevernloven. Mattilsynet mener det er positivt og viktig at etterlevelse av dyrevernloven er en forutsetning for erstatning.

Ordningen med at dyreeier (driftsenhet) får utbetalt en del av erstatningen som forhåndsutbetaling kan virke som et insentiv til å iverksette forebyggende tiltak. Samtidig må det være en forutsetning for å nå målet med forskriften at utbetalingene står i forhold til kostnadene ved effektive tiltak og at slike tiltak faktisk gjennomføres. Erstatningsordningen slik den er foreslått vil imidlertid, etter Mattilsynets vurdering, i liten grad bedre beitedyrenes velferd. Erstatningssummene som en kommer fram til etter forslaget vil i mange tilfelle være for lav og ofte marginal i forhold til kostnadene ved tiltakene. Dette gjelder også når en tar hensyn til dyreeiers egne ressurser og (annen) støtte til forebyggende tiltak. Som eksempel vises det til at ved hold av 100 vinterføra sau i et område med fast forekomst av jerv og tilfeldig forekomst av gaupe er beregnet risikofaktor 4 og risikoerstatningen blir da $kr\ 27 \times 4 \times 100 = 10\ 800$.

Etter Mattilsynets vurdering bør erstatningene økes og i stor grad bli brukt til forebyggende tiltak fordi den faktiske situasjonen i mange områder med beitedyr og rovvilt ikke er forenlig med et dyrevernmessig forsvarlig dyrehold. I flere områder har man mistet 30-50 % av dyrene i besetningene. Fokus på dyrevelferd i rovdyrutsatte områder har avdekket store dyrelidelser, og disse må reduseres til et nivå som kan aksepteres i samfunnet. Næringskomiteen uttalte ved behandlingen av dyrevelferdsmeldingen at en må finne en balanse mellom beitebruk og hva som kan aksepteres av lidelse på beite.¹

¹ Næringskomiteen uttaler under behandlingen av dyrevelferdsmeldingen, Innst. S. nr. 226 (2002-2003), side 9: "Komiteen er enig med Regjeringen i at sauene står overfor store utfordringer, spesielt vil komiteen peke på de store tap av sau på beite....Komiteen er av den oppfatning at ved å sette inn de rette tiltak, vil det være mulig å redusere tapene. Komiteen er enig i at det gjelder å finne en balanse mellom beitebruk og hva som kan aksepteres av lidelse på beite."

Mattilsynet
Hovedkontoret

Saksbehandler: Espen Engh
Tlf: 23216583
Besøksadresse: Ullevållsvn. 76
E-post: postmottak@mattilsynet.no
(Husk mottakers navn)

Postadresse: Hovedkontoret
Felles postmottak, Postboks 383
2381 Brumunddal
Telefaks: 23 21 68 01

www.mattilsynet.no

Merknader til bestemmelsene

§ 1 Formål

Erstatninger for skadde og drepte dyr ivaretar ikke dyrevernet og dermed heller ikke en langsiktig bærekraftig drift. Mattilsynet mener det må være et mål i rovviltforvaltningen og i denne forskriften å redusere lidelser og dermed tap og erstatninger. Vi foreslår derfor at målet om å minske risikoen kommer først i ordlyden:

"Formålet med denne forskriften er å bidra til å minske risikoen for rovviltskade og erstatte økonomisk tap som følge av rovviltskade".

Da får man understreket vektleggingen av risikoerstatninger.

§ 2 Rett til erstatning

Mattilsynet mener vilkårene for rett til erstatning for udokumentert tap i en viss utstrekning også bør gjelde ved dokumentert tap.

§ 4 Hvem har rett til erstatning

Mattilsynet mener det er positivt at etterlevelse av regelverk, herunder krav om å overholde øvre reintall, er vilkår for erstatning.

§ 5 Krav til dyrehold og aktsomhetsplikt

Mattilsynet mener dette er en viktig og naturlig bestemmelse.

Fylkesmannens retningslinjer bør utarbeides i samråd med Mattilsynet, være tydelige og komme i god tid før beitesesongen slik at næringsutøverne vet hva de har å forholde seg til. Disse retningslinjene må ligge innfor rammen av dyrevernloven.

§ 6 Avgrenset i tid

Mattilsynet støtter denne bestemmelsen.

§ 8 Rett til risikoerstatning

Erfaring fra flere av Mattilsynets regioner viser at effektive tiltak er vanskelig eller praktisk umulig å gjennomføre uten betydelig støtte fra staten. Mattilsynet foreslår derfor at forskriften legger opp til en risikoerstatning som står i forhold til behovet for tiltak. Det er ikke hensiktsmessig med støtte som ikke medfører vesentlig endring i skadeomfanget. For sauene næringens del vil tiltakene kunne være bruk av rovdysikre gjerder, gjeting, flytting til andre beiteområder og hjemmebeiting. Godt stell av dyrene som bidrar til at de er i godt hold og god kondisjon er viktig, men for de store rovviltartene er også sau i god kondisjon ett lett bytte. Bruk av hjemmebeite er imidlertid ikke aktuelt for reindriften. Her er intensivt tilsyn eller gjeting aktuelle alternativer. Dette krever imidlertid store ressurser, både økonomiske og menneskelige. Det er etter Mattilsynets vurdering ikke grunnlag for å anta at man skal klare å utvikle effektive tiltak som er lite resurskrevende under norske forhold.

Mattilsynet mener det bør være et vilkår at risikoerstatningen brukes til effektive forebyggende tiltak og tilsyn.

Forutsetningen for en slik erstatningsordning har forskjellig utgangspunkt i Norge og Sverige. I Sverige er det 420 000 sauer og alle disse beiter innenfor et gjerde. I Norge er det 2,1 mill husdyr på utmarksbeite med varierende grad av rovdyrinnslag. En kan derfor ikke forvente tilsvarende effekt av en slik ordning i Norge som i Sverige, med mindre en legger opp til risikoerstatninger langt over det nivået som ligger inne i forslaget.

§ 9 Beregning av risikoerstatning

Den enkelte dyreeier vil sjelden ha mulighet til å gjennomføre tiltak som skiller rovdyra og beitedyra i tid og rom, uten betydelig økonomisk støtte. Formelen for beregning av risikoerstatning vil, selv i områder med sterkt rovviltpress, gi forhåndsutbetalinger som ikke står i forhold til behovet for tunge tiltak som er skissert flere steder i St.meld.nr.15 (2003-2004) om rovvilt i norsk natur (rovviltmeldingen). Det vises som eksempel til side 110 i meldingen: *"I regionen vil forebyggende tiltak for å forhindre skader på bufe måtte iverksettes i stor skala, og dyrevernmessig forsvarlig beitebruk gjennomføres med utgangspunkt i at det kan oppstå risiko for rovviltangrep. Landbrukspolitiske og miljøvernpolitiske virkemidler må i større grad innrettes mot å skille rovvilt og sau, blant annet gjennom bruk av fellesbeiter som har rovdysikre gjerder, flytting til nye beiteområder m.v."*

Erfaringer fra flere av Mattilsynets regioner er at overvåkningsprogrammet for rovvilt ikke fanger opp det antall rovdyr som finnes i området (ynglinger). Dette kombinert med at det i mange tilfeller er vanskelig å finne kadaver gjør at dyreeier ikke får utbetalt rett risikoerstatning etter forskriften. Dette bidrar til å opprettholde en dårlig velferd hos beitedyr.

Etter forslaget vil fast forekomst av ynglende jerv få risikoverdi 3. Det er forskjell på om det er en eller ti jerver i et område eller om det er en eller fem ynglende tisper. Vi forstår dette slik at når det er en ynglende jerv i området så må det treffes effektive tiltak som også vil være tilstrekkelige om der er flere jerver i området. Dette ut fra tanken om at det ikke er mer ressurskrevende å holde beitedyr fysisk atskilt fra få contra flere rovdyr. Hvis det ikke er slik det er ment bør man etter vårt syn nyansere risikoverdien etter antall rovdyr.

§ 11 Erstatning for dokumentert rovviltskade

Erstatning for skadde og drepte dyr ivaretar ikke dyrevernet. Etter Mattilsynets vurdering bør det legges opp til at erstatningene på ca 75 millioner for sau og tamrein i stor grad gis som risikoerstatning.

Det må være et viktig mål å redusere dyrs lidelser og dyreeiers tap, og dermed også omfanget av erstatningsutbetalinger som gis etter at skaden er skjedd. Dyrevernløvens krav til forsvarlig drift setter uansett en ramme for retten til erstatning for dokumentert skade.

§ 13 Vilkår for erstatning for udokumentert skade

Mattilsynet er positive til at man kan få erstatning der skadene ikke var påregnelige pga risikofaktor null eller at det ikke er registrert fast forekomst av den aktuelle arten eller det er gjennomført tiltak med skadereduserende effekt. Vi oppfatter dette å omfatte situasjoner der en ikke kunne forutse skadene, eller dyreeier har gjennomført tiltak en ut fra en aktsom vurdering kunne forvente ville hindre et betydelig skadeomfang.

§ 18 Utbetaling av erstatning

Mattilsynet mener denne bør utbetales i forkant av beitesesongen der det er nødvendig for å gjennomføre det/de aktuelle tiltak.

§ 19 Krav om tilbakebetaling

Mattilsynet mener tilbakebetaling også bør kunne kreves dersom man i ettertid finner brudd på de

alminnelige vilkårene for rett på erstatning.

Med hilsen

Kari Bryhni
Direktør, forbrukerhensyn
og dyrevern

Espen Engh
Seksjonssjef

Kopi til: Mattilsynets regionkontorer og Landbruks- og matdepartementet.